

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN SOSYAL HİZMET BAKIMINDAN İNCELENMESİ: İSTANBUL ANADOLU ADALET SARAYI AİLE MAHKEMESİ ÖRNEĞİ

INVESTIGATION OF THE LAW TO PROTECT FAMILY AND PREVENT VIOLENCE
AGAINST WOMEN: THE CASE OF ISTANBUL ANADOLU JUSTICE PALACE
FAMILY COURT

Nebile ÖZMEN¹ - Ceren Nur ŞİMŞEK²

Öz

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun kapsamındaki eksiklikler giderilmeye çalışılarak hazırlanmış bir kanundur. Çalışmaya konu olan kanunu önceki mevzuattan ayıran ve en önemli özelliği sayılan niteliği, şiddet ile sonuçlanması muhtemel durumları da kapsamı içine almasıdır. Özellikle kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile mücadele sürecinde sürdürülebilir ve hızlı önlemler alınabilmenin öncelikle mevzuat ile mümkün olduğu bilinmektedir. Şiddetin ihtimali veya şiddet tehdidi söz konusu kanunun uygulanması için yeterli görülmektedir. Başta kadınlar olmak üzere aile içi şiddetin mağduru olabilecek herkesin korunması amacı güdülmektedir. Kanun kapsamında birey onuruna yaraşır, toplum düzeninin korunması öncelikli ve adil çeşitli tedbirler uygulanmaktadır. Çalışmanın amacı, şiddet ile mücadelede mevzuatın önemine vurgu yapmak ve çeşitli tartışmalara neden olan 6284 Sayılı Kanun'un toplumumuz için önemini uygulamadaki örnekleriyle birlikte incelemektir. Söz konusu kanun ile alınan tedbir kararlarının uygulamadaki karşılığının değerlendirilmesi başlıca hedeflerdendir. Bu bağlamda "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" incelenmiş ve İstanbul Anadolu Adalet Sarayı'ndaki uygulama örnekleri üzerinden sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Araştırmada konu ve ilgili kavramlar hukuki analizlerden ziyade, meselenin aile, kadın, birey ve toplum yönü öne çıkarılarak sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirme yapılmıştır. Makale nitel yöntem ile çalışılmıştır. Dokümantasyon tekniği ile elde edilen veriler toplanmıştır. Örneklem olarak seçilen mahkeme dosyaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6284 Sayılı Kanun, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Tedbir Kararı

Abstract

Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence Against Women is a law prepared to eliminate the deficiencies in the Law No. 4320 on the Protection of the Family. The most important feature of the law that distinguishes it from previous legislation is that it includes situations that are likely to result in violence. It is known that taking sustainable and rapid measures, especially in the process of combating violence against women and domestic violence, is primarily possible through legislation. The possibility of violence or the threat of violence is considered sufficient for the implementation of this law. It is aimed to protect everyone who may be a victim of domestic violence, especially women. Within the scope of the law, various measures are applied that are befitting the dignity of the individual and prioritize the protection of social order and are fair. The aim of the study is to emphasize the importance of legislation in the fight against violence and to examine the importance of Law No. 6284, which has caused various controversies, for our society together with its examples in practice. One of the main objectives is to evaluate the practical effects of the precautionary decisions taken by this law. In this context, the "Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence against Women" was examined and evaluated from the point of view of social work through the application examples in the Anatolian Palace of Justice in Istanbul (İstanbul Anadolu Adalet Sarayı). In the research, the subject and related concepts were evaluated from the point of view of social work by highlighting the family, women, individual and society aspects of the issue rather than legal analyses. The article was studied by qualitative method. The data were obtained by the documentation technique. The court files selected as samples were examined.

Keywords: Law No. 6284, Domestic Violence, Violence Against Women, Injunction Decision

¹ Doç.Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, nebile.ozmen@sbu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-6141-0183

² Sosyal Hizmet Uzmanı, KAÇUV, cerennur6198@gmail.com, Orcid: 0009-0003-5054-3513

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi:28.03.2023 – Kabul Tarihi: 23.11.2023

DOI:10.17755/esosder.1272018

Atf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(89):51-68

Bu çalışma Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 (CC BY-NC 4.0) kapsamında açık erişimli bir makaledir.

This work is an open access article under [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0).

Giriş

İnsanlığın süregelen bir zaafı olan üstünlük duygusu, etkili bir şekilde kurulamayan iletişimle birleştiği noktada toplumsal düzeni bozucu unsurları beslemeye başlamıştır. Hâlihazırda bu unsurları beslemeye ve insanlar arasındaki gerilimi arttırmaya devam etmektedir. Sözel, fiziksel, psikolojik ve ekonomik olarak kişilerin üzerinde bilinçli bir şekilde üstünlük kurma amacı hemcinsler arasında olabileceği gibi karşı cinsler arasında da yaşanabilmektedir. Bu saiklerin belki de birey ve toplum için en tehlikeli nihai sonucu şiddet ile somutlaşmaktadır. Şiddetin uygulayanı ya da şiddete maruz kalan taraf değişse bile uygulanan şiddet bir tür hak ihlali olarak kabul edilmektedir. Bu hak ihlali, tarafları kim olursa olsun asla meşru görülmemelidir.

Yıllardır süre gelen şiddet her dönemde ve her millette farklı boyutlara ulaşmış veya şekil değiştirmiştir. Günümüzde de bu değişim devam ederken yeni şiddet türleri farklı boyutları ile karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, uluslararası boyuta ulaşırken bazı türleri ulaştığı tehlike düzeyleri nedeniyle ön planda tutulmaktadır. Bunlardan biri kadına şiddet iken bir diğeri ise aile içi şiddettir. Şiddetin geneli itibarıyla toplumu etkilediği açıktır. Aile kurumu da toplumun temel taşı olarak görüldüğünde, toplumu ciddi olarak riske atan şiddet türünün aile içi şiddet olduğu kabul edilmektedir. Toplumun iyilik hali, öncelikle bireylerin iyilik halinin sağlanmasıyla gerçekleşebilmektedir. Fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı yetişen bir çocuğun, sağlıklı bir toplum ve gelecek manasını taşıdığı kabul edilmektedir. Sosyal politikaların ve sosyal hizmetlerin bakış açısında da toplum içinde huzurlu birey ve dolayısıyla huzurlu toplum başlıca hedeftir. Ne birey toplumdan bağımsız değerlendirilebilir ne de bireyleri mutlu olmayan toplumun mutluluğundan bahsedilebilir.

Nefret ve kin gibi olumsuz duyguların kaynağını oluşturan şiddet, toplum bütünlüğünü tehlikeye atan önemli bir sosyal sorundur. İçinde toplumların geleceğine yönelik önemli tehdit unsurları barındıran şiddetle mücadelenin etkin başlıca yollarından biri hukuk yoluyla mücadeledir. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve aile dinamiğinin korunmasına yönelik hazırlanan ilk düzenleme 1998 yılında yürürlüğe giren *4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun’dur*. 4320 Sayılı Kanun ile özellikle aile içi şiddetin engellenmesine yönelik tedbirler alınarak uygulanmaya çalışılmıştır.

Yapılan ilk düzenleme olmasından kaynaklı eksiklerinin bulunması ve toplumsal dinamikler göz önüne alınmadan hazırlanmış olması, ayrıca zamanla sosyal sorunlarda yaşanan farklılaşma, şiddet, kadın ve aileyle ilgili sorunların artış göstermesi kadın cinayetlerinin artması da 4320 Sayılı Kanun’un yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle yeni bir düzenleme yapılmasına gerek duyulmuştur. Böylece 2011 yılında çalışmamıza da konu olan *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* hazırlanmıştır. Yapılan bu düzenleme 8 Mart 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilerek 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu düzenlemeler şiddeti önleme amacıyla yapılmıştır ancak şiddeti ve şiddetin etkilerini tamamen ortadan kaldırma hususunda yeterli olmadığı belirtilebilir. Şiddetle mücadeledeki her türlü çabanın gelecek iyi günlerin bir adımı olarak görülerek durmadan gelişmeye ve gerekiyorsa değişmeye yönelik isteğin azalmadan sürekli olarak devamlılık göstermesi gerekmektedir. Bu çalışmayla mezkûr kanunun; şiddetle mücadeleye verdiği katkıya, sosyal yaşama ne derece uyumlu olduğuna ve eksik kalan noktalarına sosyal hizmet çerçevesinde ve olabildiğince hukuk perspektifinden ayrılmadan değinilmeye çalışılmıştır.

1. 6284 Sayılı Kanun ve Temel İlkeleri

Dünyada olduğu gibi, ülkemizde de şiddete yakinen maruz kalan kırılgan grubun başlıca kadınlar ve çocuklar olduğu açıktır. Kadın ve erkeğin hakları konusunda adaleti sağlamak, çocuklar başta olmak üzere tüm insanların, insan haklarını koruma altına almak devletin başlıca görevidir. Anayasal düzeyde de devletin bu sorumluluğu açıkça ortaya koyulmaktadır. Anayasanın 10. maddesine 2004 yılında yapılan eklemeye devlet açıkça, kadın ve erkeğin hakları konusundaki eşitliği desteklemek ve bu eşitliğin yaşama sirayet etmesini sağlamak noktasında sorumlu görülmüştür.³ Şiddet unsuru da kadın ve erkek arasındaki eşitliği zedeleyen, aile dinamiklerini bozan bir unsur olarak görüldüğünden devletin, hakların korunması amacıyla şiddetin var olduğu tüm noktalara müdahale etmesi olağan karşılanmalıdır.

6284 Sayılı Kanun'un, geneli itibariyle şiddeti dar kalıbından çıkararak geniş bir alanın içinde değerlendirip çözümler oluşturmayı amaç edindiği ifade edilebilir. Geniş anlamda, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi hedefiyle alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek kanunun amacı olarak ele alınabilir. (6284 Sayılı Kanun 1. Madde). Bu amaçlar doğrultusunda, bahsedilen kanunun uygulanması ve gerekli hizmetlerin sunulması hususunda ilgili kanun kapsamında temel bazı ilkeler oluşturulmuştur. Bu ilkelerin birincisi, mevzuata ve referans alınan uluslararası sözleşmelere vurgu yapılarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi⁴ ve yürürlükteki diğer hukuki düzenlemeler, kanunun uygulanması hususunda esas teşkil edeceği şeklinde açıklanmıştır.

Hizmetlerin sunumunda temel insan haklarına dayalı, kadın ve erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi belirlenen temel ilkelerin ikincisidir. Bu ilke, 6284 Sayılı Kanun'u özgün kılma noktasında önemli bir işleve sahiptir. Çünkü ilkede anlatıldığı gibi mezkûr kanun, şiddetin türü, yeri ve zamanından çok, temel insan haklarına ve eşitliğe önem vermektedir. Aynı zamanda etkili ve süratli bir usulün zorunlu olması da ilgili kanunun ne denli kritik bir konuya müdahale amacı taşıdığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Toplum refahı için atılacak ilk adımın insan onuru hususunda olması gerekmektedir. Toplumda ne denli insan onuruna yaraşır bir yaşam hedefi oluşturulursa toplumun refahı da o denli iyileşme gösterecektir. 6284 Sayılı Kanun'un üçüncü ilkesi de insan onuru eksenli düzenlenmiş olup şiddet mağduru ve karşı taraf için alınan tedbir kararlarının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Dördüncü ilke ise söz konusu kanunun uygulamada en çok eleştiri aldığı konulardan biri olan pozitif ayrımcılık hususuna vurgu yapmaktadır. 6284 Sayılı Kanun, kadına karşı şiddet hususunda ayrı bir tanımlama ile özelleştirme yapsa da ihbar ve bildirim konularında ayırım gözetmeksizin mağdur odaklı bir uygulama sürdürülmektedir (Arıkan, 2023:105). Bu sebeple ilgili kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz. Bu ilkeyle, Anayasanın 10. maddesi ile savunulan eşitlik ilkesi ve 6284 Sayılı Kanun arasında bir aykırılık

³ Anayasa 10. madde: “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür”.

⁴ Genel bilinen adı ile İstanbul Sözleşmesi. 9 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesi gereğince Türkiye Cumhuriyeti, ilgili Sözleşme'den çekilmiş olup Sözleşme'nin sona erme tarihi 1 Temmuz 2021 olarak yayımlanmıştır.

olmadığı anlaşılmaktadır. Aksine ilgili kanun ile alınan tedbirlerin, kadın ve erkek arasındaki eşitliği zedeleyen unsurları engellemesi, eşitliği pekiştirmesi ve kadının maruz kalabileceği dezavantajlı durumları pozitif ayrımcılık sağlayarak en aza indirmesi yönüyle büyük önemi bulunmaktadır.

2. Kanuna Göre Şiddetin Tarafları

Şiddet, kişilerin bedenine yönelik uygulanan fiziksel saldırılar veya ruhsal olarak kişilerin yıpratılması olarak görülebileceği gibi doğru yönlendirilemeyen kaygıların bir tür dışa vurumu olarak da görülebilir. Toplumun bütünlüğünü ve iyilik halini olumsuz yönde etkileyerek ciddi hasarlara sebep olan şiddet kavramı, birkaç manaya sıkıştırılmayacak kadar çeşitli anlamlar ifade eder. Anlamsal olarak farklı yorumları ve karşılığı olan şiddet kavramının tarafları da farklılık göstermektedir. Şiddetin temelde uygulayan ve mağdur tarafları mevcut olsa da etki düzeyi incelendiğinde taraf kelimesi daha derin bir anlam kazanır.

2.1. Mağdurlar

6284 Sayılı Kanun'un 1. maddesi ilgili kanunun amacını, kapsamını ve temel ilkelerini ele almaktadır. Amacın ele alındığı kısımda ilgili kanunun belirlediği mağdurlar da belirtilmektedir. Buna göre mezkûr kanundan yararlanan ve mağdur sayılan kişiler; *şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerdir*. Söz konusu kanunun getirdiği önleyici ve koruyucu tedbirlerden yararlanabilmek için ülke sınırları içerisinde şiddete uğrama ya da şiddete uğrama tehlikesi içinde olunması yeterli olup aile üyesi olup olmadığının, cinsiyetinin, medeni halinin veya vatandaşlığının önemi bulunmamaktadır (Öztürk, 2017:6).

6284 Sayılı Kanun kapsamında belirlenen kişilerin tanımında bazı anlamsal açıklıklar bulunmaktadır. İlgili kanunda şiddet mağduru, şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (6284 Sayılı Kanun 2-e madde). Ancak mağdur adı altında ilgili kanun kapsamında değerlendirilen kişileri ayrıca ele alıp tanımlamaları yapılmamaktadır. Bu tanım eksikliği ilgili kanun kapsamında belirsizliklere sebep olmaktadır. Bu belirsizlikler birçok uzman tarafından literatürde aydınlatılmaya çalışılsa da ilgili kanunun etki çerçevesinde belirsiz kalmaya devam etmektedir.

2.1.1. Kadınlar

6284 Sayılı Kanun da önceliğini kadına vererek hazırlanmış bir hukuki düzenlemedir. Ancak mezkûr kanun ne kadar kadını öncelik alan tedbirler getirirse de kadın kavramını tanımlama konusunda eksik kalmıştır. Kadına yönelik şiddet tanımlaması yapılırken kadın kavramının tanımlaması yapılmamıştır. Kadının kim olduğu, kimleri kapsadığı hususları eksik kalmıştır. Kadın, en geniş anlamı ile erişkin dışı insan olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu). Bu tanımlama ile söz konusu kanun kapsamında 18 yaşına girmiş, erişkin kadınların koruma altına alınabileceği görüşü oluşabilmektedir. Ancak günümüzde şiddetin yaşa göre uygulanmadığı, her yaşta bireyin şiddet görebildiği açıktır. İlgili kanunun hazırlandığı dönemde referans alınan İstanbul Sözleşmesi'nde kadının, "kadınlar" kavramı ile 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsayacağını belirten bir ifade ile tanımlanması söz konusu ikilemin mezkûr sözleşmede mevcut olmadığını göstermektedir. (İstanbul Sözleşmesi, 3-f madde). Söz konusu kanunun uygulama karşılığında da şiddete her yaşta maruz kalınabileceği ihtimali göz önüne alınarak kadın kavramının kapsamı geniş tutulup koruyucu ve önleyici tedbirlere hükmedilmektedir. Dolayısıyla kanunun tedbirlerinden yararlanabilmek için cinsiyetin kadın olması yeterlidir.

2.1.2. Çocuklar

Şiddet olgusuna korunmasız bir şekilde doğrudan veya dolaylı maruz kalan en önemli grup şüphesiz ki çocuklardır. Hayatı anlama ve anlamlandırma yolculuğunun henüz başında sayılan çocuklar, aileden sokaktaki yaşama kadar hayatın her noktasında şiddeti hissedebilmektedir. Hukuki düzenlemelerde tüm toplumun düzeni ve refahı düşünülmektedir. Ancak şiddete karşı savunmasız olarak görülmesi gereken çocuklar için yapılan hukuki düzenlemeler daha önemli bir yere sahiptir. Düzenli ve sağlıklı toplumları inşa etme yolunda, tam bir iyilik hali sağlanarak yetiştirilen çocuklar ilk ve önemli bir adım olarak görülmektedir.

Çocuk, daha erken yaşta yasal yollarla örneğin evlenerek ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır (5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 3-a madde). Mevzuatta çocuk olarak kabul edilmenin üst yaş sınırında ortak bir kanaat yoktur. 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun, çocuğu on altı yaşını tamamlamış kişiler olarak tanımlarken Türk Ceza Kanunu'nda, Çocuk Koruma Kanunu'ndaki gibi on sekiz yaş sınır olarak sayılmaktadır. Mevzuatta sıkça tanımına yer verilen çocuk kavramı, 6284 Sayılı Kanun'da diğer kavramlar gibi eksik kalarak belirsizliklere sebep olmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi dikkate alındığında kadın kavramı için yapılan tanımlamadaki “18 yaşını doldurmamış” ibaresi söz konusu kanunun uygulanması noktasında rehberlik yapabilmektedir. Ancak bu ibare erkek çocuklarını kapsayıcı nitelikte görülebilir mi? Daha önce ele aldığımız gibi her yaştaki birey şiddetin mağduru olabilmektedir. Aynı şekilde hangi cinsiyete sahip olursa olsun tüm insanlar, her zaman şiddet mağduru olabilme potansiyeli taşımaktadır. Bu anlayış ile cinsiyet ayrımı yapılmaksızın erkek ve kız çocukları 6284 Sayılı Kanun'un kapsamına dâhildir. Ayrıca çocuğun evlatlık olması, evlilik içi ya da evlilik dışı dünyaya gelmesi gibi farklı hukuki statülerde bulunması da mezkûr kanunun uygulanmasında herhangi bir farklılık yaratmayacaktır (Bölükbaşı, 2015:26; Gençcan, 2012:93).

2.1.3. Aile Bireyleri

Aile kurumu, tarihler boyu süregelen, toplumdan topluma çeşitlilik gösteren ve toplumun temel yapı taşı sayılan bir kurumdur. Anayasanın 41. maddesinde aile, Türk toplumunun temeli olarak görülmekle beraber eşler arasındaki eşitliğe dayandığı ifade edilmektedir. Yine bu maddeye göre “devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ve uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” 6284 Sayılı Kanun'un ruhunu oluşturan temel anlayışın bu maddedeki ifade olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda mezkûr kanun, aile bireylerini de koruma altına almaktadır.

Diğer kavramlarda olduğu gibi aile bireyleri kavramı da tanımlama yönünden eksik kalmıştır. Aile bireylerinin kanun kapsamında sınırlarını belirlemek diğer kavramlara göre daha önemlidir. Çünkü Türkiye'de eskiden yaygın olarak gördüğümüz geniş aile anlayışı, günümüzde azalmakla beraber etkisini göstermeye devam etmektedir. Geniş aile yapısı, birlik ve beraberlik gibi getirilerinin olmasının yanında, gerçekleşmesi muhtemel sorunlarda karmaşaya sebep olması da mümkündür. Geniş aile yapısının bir sonucu olan aile meclisi anlayışı, ülke genelinde halen görülmektedir. Aile meclisi kapsamında yapılan bu toplantılara; baba, erkek kardeşler, amca, dayı, büyükbaba hatta yaş veya sahip olunan sosyal statü nedeniyle daha uzak akrabalar, kuzenler, diğer eşin yakınları vb. kişiler katılmaktadır (Karakaya, 2018:14). Bu karmaşa ihtimali göz önüne alınarak söz konusu kanun kapsamında aile bireylerinin sınırlandırılması gerekmektedir.

6284 Sayılı Kanun, mağdur olarak erkekleri ayrı bir başlık altında koruma altına almamıştır. Çeşitli çıkarımlar ile erkeklerin mezkûr kanun kapsamındaki yeri bulunmaya çalışılmaktadır. Bu yönüyle de ilgili kanun içerisinde belirsizlikler bulunmaktadır. Ancak aile bireyleri başlığı ile erkeklerin de kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Türk toplumunda aile, farklı cinsten bireyler tarafından oluşturulan bir kurum veya bir çeşit çatı olarak da ifade edilebilir. Dolayısıyla söz konusu kanunda kişiler tanımında erkek kavramına yer verilmemiş olsa bile aile bireyleri kavramı ile erkekleri, cinsiyete dayalı bir şiddet fiili ya da tehdidi ile karşı karşıya kalmaları halinde gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alarak koruyacağı bilinmektedir.

2.1.4. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağdurları

6284 Sayılı Kanun'da mağdurlar arasında ele alınan ve mezkûr kanunun koruma altına aldığı bir başka grup ise tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarıdır. Tek taraflı ısrarlı takip ve bu takibin mağdurları ilk kez 6284 Sayılı Kanun kapsamında ele alınmıştır. Söz konusu kanunda kavrama sadece amaç ve kapsam kısımlarında yer verilip herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Ancak mezkûr kanunun yönetmeliği bu konuda tamamlayıcı bir görev üstlenerek tek taraflı ısrarlı takip kavramının manasını açıklamıştır. İlgili yönetmelik de bu noktada bir yönüyle eksik kalmış ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının kim olduğu konusunda bir açıklama getirmemiştir. Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik olarak güvenliğinden endişe edecek şekilde davranışlar sergilemesi olarak tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak, baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış da tek taraflı ısrarlı takibin kapsamındadır (6284 Sayılı Kanun'a İlişkin Yönetmelik, 3-ş madde).

Tek taraflı ısrarlı takip tutum ve davranışlarına, mağduru telefonla arayarak rahatsız etme, istenmeyen e-postalar gönderme, hediye, çiçek vb. materyaller alma, mağduru takip etme ve sürekli karşısına çıkma, mağdur hakkında internette veya kamuya açık yerlerde asılsız dedikodular yayma gibi eylemler örnek gösterilebilir (Türkmen, 2009:1389). Son tahlilde bu çerçevedeki tutumlara ve davranışlara maruz kalan kişiler de tek taraflı ısrarlı takip mağdurları olarak tanımlanmakta olup 6284 Sayılı Kanun kapsamında koruma altındadır.

2.2. Şiddet Uygulayan veya Karşı Taraf

Güç unsuru dünya üzerindeki tüm canlılarda kendini gösteren ortak bir özelliktir. Avını yakalamaya çalışırken bir aslanda, güneş ışığından faydalanabilmek için yapraklarını diğer ağaçlardan daha da öne uzatan ağaçlarda güç unsuru somut olarak görülebilmektedir. Her canlı bir çeşit içgüdü ile motive olduğu duruma ya da olaya karşı gücünü ortaya koymaktadır. Ancak insanlar bazen içgüdülerini doğru yönlendiremeyip sahip oldukları gücü yanlış kullanabilmektedir. Bu da toplumda kaotik durumlara sebep olabilmektedir.

Yapılan çeşitli araştırmalarda güç unsurunu etkili yönetememekten kaynaklı meydana gelen şiddet olgusunun erkeklerde daha yaygın olduğu görülmektedir. İçerisinde çeşitli psikolojik, nörolojik ve fiziksel sebepler bulunmakla beraber şiddet yoluna genellikle erkeklerin başvurduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalara göre kadınların %7'si erkeklere şiddet uygularken aile/ev içi şiddeti uygulayanların %95'inin erkek olduğu belirtilmektedir (Bölükbaşı, 2015:54). Bu nedenle şiddet fiilini veya tehdidinin uygulayıcı tarafı olarak 6284 Sayılı Kanun'da genel olarak erkeklerin anlaşıldığı söylenebilir. Ancak araştırma sonuçlarından kadınların şiddetin uygulayıcısı olmadığı veya olamayacağı manasının çıkarılamaz.

Kanunda şiddet fiilinin ya da tehdidinin etken tarafı “*şiddet uygulayan*” kavramıyla tanımlanmaya çalışılmıştır. Şiddet uygulayan kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve

davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiler olarak ifade edilmektedir (6284 Sayılı Kanun, 2-g madde). Kişi denildiğinden erkek, kadın, çocuk, aile bireyi ya da mağdurla herhangi bir yakınlığı olmayan biri olabilmektedir (Karakaya, 2018: 14). Söz konusu kanunda, sınırlayıcı ifadeler kullanılmamış olup “*kişiler*” ifadesiyle farklı cinsiyetleri, medeni durumları ve ilişki türlerini de kapsayacak şekilde bir kapsam belirlenmiştir.

Önceki bölümlerde 6284 Sayılı Kanun’un somut şiddet eylemlerinin yanı sıra şiddet tehdidi içeren durumlarda da geçerli olduğu ifade edilmiştir. Mezkûr kanunun, şiddet fiilini gerçekleştiren ile şiddet tehlikesi taşıyan davranışlarda bulunan kişileri, “şiddet uygulayan” kavramı ile birleştirmesi davalı tarafları rahatsız ettiği ve masumiyet karinesi⁵ ihlaline sebebiyet verdiği görüşü mahkemelere yapılan itiraz dilekçelerinde ve Anayasa Mahkemesi kararlarında görülmektedir. Masumiyet karinesi hususu, ilgili kanunun eleştiri alan ve çeşitli taraflarca tartışılan kısmı olup davalı kişinin suç konusu eylemleri işlediği izlenimini yaratan bir kavram olduğu görüşü mevcuttur. Şiddet fiili veya şiddet tehdidinin varlığı, söz konusu kanunun uygulama alanı bulabilmesi için yeterli görülmektedir. Bu nedenle ilgili kanun çerçevesinde yargılanan bir kişinin doğrudan bir şiddet uygulayıcısı olduğunu söylemek mümkün değildir. 6284 Sayılı Kanun, kişiyi doğrudan şiddetin uygulayıcısı olarak hedef göstermediği ve Anayasa Mahkemesi kararı⁶ ile yeni kavramsal alternatifler geliştirdiği bilinmektedir. Bu karara göre davalı tarafın, şiddet uygulayan kavramının kullanılmasından rahatsızlık duyduğunu, söz konusu eylemi yapmadığı halde yapmış gibi dışarı yansıtıldığını düşündüğü görülmektedir. Şiddet uygulayan kavramının hedef gösterici, güdümlenmelere açık ve kişilik onurunu zedeleyici bir kavram olduğu kanaatine varılmıştır. Bu kavramın bir şablon olarak görülmemesi gerektiği, uygulayıcıların davanın konusu ve gidişatına göre farklı tanımlamaları tercih edebileceği kararı verilmiştir. Uygulayıcılar, şiddet uygulayan kavramını kullanmak zorunda olmayıp “şiddet uyguladığı iddia edilen”, “şiddet uygulama tehlikesi bulunduğu iddia edilen”, “aleyhine tedbir istenen” veya “karşı taraf” gibi kavramları kullanabilmektedir (Karınca, 2021: 64). Dava dosyalarına bakıldığı zaman kimi uygulayıcıların Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen kavramları kullandığı görülmektedir. Ancak bazı uygulayıcıların ise ilgili kanunda yer aldığı şekilde “şiddet uygulayan” kavramını kullanmaya devam ettiği de görülmektedir. Kişinin, suç doğurucu eylemi gerçekleştirdiği izleniminin yaratılmaması adına bu hassasiyetin gösterilmesi kıymetli olacaktır. Önleyici nitelikteki ilgili kanunun amaçlarına ve ilkelerine gölge düşmemesi adına uygulama esnasında Anayasa Mahkemesi kararı ile önerilen alternatiflerin kullanılarak kavramsal yeknesaklığın sağlanması önemlidir.

3. 6284 Sayılı Kanun’un Mülga 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile Kıyaslanması

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun, 1998 yılının ocak ayında yürürlüğe girmiş dört maddelik bir kanundur. Şiddet mağdurlarını korumak amacıyla hazırlanan bu kanun, değişim gösteren toplumsal dinamikler karşısında zamanla yetersiz hale gelmiştir. Uzun yıllar bu dört maddelik, kapsamı oldukça dar olan kanunla şiddet olgusuna karşı mücadele edilmeye çalışılmıştır. Ancak 2012 yılına gelindiğinde 4320 Sayılı Kanun’un yetersiz kaldığı ve uygulamaya cevap vermediği görülerek yeni bir hukuki düzenlemeye gidilmiştir. İstanbul Sözleşmesi’nin de referans alınmasıyla 2012 yılının mart ayında 6284 Sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Yeni kanunla şiddete karşı daha kapsamlı ve daha etkin bir mücadele sağlanması

⁵ Suçsuzluk karinesi olarak da ifade edilebilen ve Anayasa’nın 38. maddesinde, “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz ” şeklinde düzenlenen bir tür hukuk terimidir.

⁶ 20/06/2019 tarihli 2016/6038 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararı (AYM Kararlar Bilgi Bankası).

hedeflenmiştir. 4320 Sayılı Kanun ile aynı amacı taşıyan 6284 Sayılı Kanun, başta hedefi olmak üzere çeşitli yönleriyle kendinden önceki hukuki düzenlemelerden kolaylıkla ayrılmaktadır.

4320 Sayılı Kanun'da, Türk Kanunu Medenisi'nde öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kalması halinde müdahale edebilme amacı güden bir hukuki düzenlemedir. Şiddet fiilini sadece mağdur taraf veya Cumhuriyet Başsavcılığı bildirebilmektedir. Yapılan şikâyet sonucunda aile mahkemesi hâkimi resen meselenin önemini göz önünde bulundurarak ilgili kanunda belirtilmiş çeşitli tedbirlere veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere hükmedebilmektedir (4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun, 1. madde).

Her iki kanunu birbirinden ayıran en önemli detay, kanunların kapsadığı kişiler ve tanımlar bölümü ile alakalıdır. 4320 Sayılı Kanun'un koruma altına aldığı kişiler oldukça dar bir çerçevede ele alınmış ve ailenin diğer bireyleri kavramı kullanılmıştır ancak aileye dair tanımlama yapılmamasının yanı sıra söz edilen diğer kişilerin kimler olabileceğine dair ek bir açıklamaya da yer verilmemiştir. Bu nedenle aile kavramının kapsamının belirlenmesi uygulama esnasında karşılık bulabilmiştir (Erdem, 2007:52). Mezkûr kanunda tedbirlerden yararlanacak kişilerin, aynı çatı altındaki eşler, çocuklar veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile fertlerinden birinin aile içi şiddete maruz kalması şartı aranmıştır. Bu kapsam darlığıyla sadece resmi devlet nikâhıyla evli olanlar korunup, evli olmayan kadınlar, dini nikâhlı çiftler, resmi nikâhı olmadan birlikte yaşayan çiftler ve eşcinsel birlikteliği olan çiftler yasal olarak koruma altına alınmamıştır. Ancak, süreçte 4320 Sayılı Kanun'a yapılan eleştiriler doğrultusunda ilgili kanunun daha geniş yorumlanması gerektiğine vurgu yapılarak boşanmış veya nikâhsız birlikte yaşayan şiddet mağdurlarının da yararlanıcı olabileceğine dair destekleyici yargı kararları verildiği bilinmektedir (Yağcıoğlu, 2017: 924). 6284 Sayılı Kanun'da "eş" kavramı yerine "mağdur" kavramı kullanılarak şiddetin kapsamını aile içi şiddetten ev içi şiddete dönüştürmesi ve evlilik birliğinin bir şart olarak görülmediğini kesin olarak belirlemesi alınan tedbirlerin karara bağlanmasını ve uygulamada karşılık bulunmasını da kolaylaştırmaktadır. Ekonomik şiddete karşılık bir güvence olarak tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için lehine karar verilen kişi ile nafakayı ödeyen taraf arasında resmi evlilik birliğine gerek duyulmaması yapılan bu kavramsal değişikliklerin uygulamadaki en başlıca örneklerindendir (Saraçoğlu, 2016:496).

Mağdurlar hakkındaki kapsamın darlığı, 4320 Sayılı Kanun'da şiddet uygulayan⁷ için de geçerlidir. Şiddet uygulayanın, mezkûr kanunun birinci maddesinde "kusurlu eş" olarak adlandırılmasıyla ilgili kanunun uygulanması için evlilik birliğinin gerekliliğine bir kez daha vurgu yapılmıştır. 6284 Sayılı Kanun ise yalnızca aile içi şiddete maruz kalanlar değil, her türlü şiddet fiiline veya şiddet tehdidine maruz kalan kimseleri koruma altına almıştır. 4320 Sayılı Kanun sadece resmi bir evlilik birliği içindeki kişilerin şiddet görmesi sonucunda devreye girerken, 6284 Sayılı Kanun şiddet gören ve şiddet tehdidi altında herkesi korumak amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda 4320 Sayılı Kanun'un tanımlar bölümünün olmaması başta ilgili kanunun koruma altına aldığı kişiler olmak üzere diğer birçok terminolojik alanda belirsizliğe sebep olmuştur. 6284 Sayılı Kanun'da tanımlar bölümü oluşturulmuş ve genel olarak belirsizliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu kanunları birbirinden ayıran bir başka husus da başvuru ve karar mercileridir. 4320 Sayılı Kanun'da tedbirlerin alınabilmesi için mağdur kişinin doğrudan aile mahkemesine başvuru yapması ya da savcılık vasıtasıyla talebini mahkemeye iletmesi

⁷ 4320 Sayılı Kanun'da şiddet fiili ile alakalı düzenleme yapılmış olup şiddet tehdidinin varlığı üzerinde bir çalışma yürütülmediği için şiddet fiilinin etken tarafı olan kişi doğrudan suçlu olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle 6284 Sayılı Kanun'un anlatıldığı bölümlerde kullanılan "karşı taraf" kavramı yerine "şiddet uygulayan" kavramı kullanılmıştır.

gerekmekteydi. Talebe karşı karar verme mercii ise sadece aile mahkemesiydi. Hızlı bir müdahale gerektiren böylesine hassas bir konuda başvuru ve karar mercilerinin az olması mağdurun riskli durumun içerisinde çıkmasına fazla bir katkı sağlamamaktaydı. Mağdurun şiddet fiiliyle karşı karşıya kaldığı anda ulaşabileceği ilk kaynakların seferber edilmesi gerekmektedir. 6284 Sayılı Kanun'da eski düzenlemedeki bu eksiklik fark edilerek başvuru ve karar mercilerinin sayısı arttırılmıştır. Aynı zamanda ihbar ve şikâyetten tedbirin uygulanmasına kadar her aşama kapsamlı olarak düzenlenmiştir.

Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun'da, aile mahkemesi hâkiminin hükmedebileceği tedbirler, kanunun birinci maddesinde kusurlu eş başlığı altında düzenlenmiştir.⁸ Bu tedbir kararları 6284 Sayılı Kanun'daki tedbir kararlarıyla oldukça benzerlik göstermektedir. Tedbirlerin süresinin en fazla altı ay olması, gerekli görülmesi halinde tedbir nafakasının mağdura verilmesi ve tedbir kapsamındaki başvuruların harca tabi olmaması gibi ortak özellikleri bulunmaktadır. Ancak tedbirler hususunda ortak özelliklerinin olmasının yanında önemli farklılıkları da vardır. Şiddet gibi toplumu derinden etkileyen bir olguya 4320 Sayılı Kanun'un altı maddeden oluşan tedbirler ile baş edilememiştir. Bu noktada 6284 Sayılı Kanun'un tedbir kararları daha kapsamlı ve her ihtimal düşünülerek hazırlanmıştır. Ayrıca tedbirler hakkında genelleme yapılmayarak koruyucu ve önleyici tedbirler olarak ayrı bir şekilde belirlenmişlerdir. 6284 Sayılı Kanun'da mağdurun korunması kadar şiddetin önlenmesi ve karşı tarafın potansiyel bir şiddet unsuru olmasının önüne geçilmesi amaçları arasındadır (Karakaya, 2018: 16).

Verilen tedbir kararlarının uygulanması ve takibi şiddetle mücadelenin en önemli aşamalarındadır. 4320 Sayılı Kanun'da koruma kararının verilmesiyle kararın bir örneği mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığı'na tevdi olunmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı ise koruma kararının uygulanmasını zabıta marifetiyle izlemektedir. Koruma kararına uyulmaması halinde zabıta, mağdurların şikâyet dilekçesi vermesine gerek kalmadan resen soruşturma yaparak evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirmektedir (4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun, 2. madde). 6284 Sayılı Kanun'da da kararın uygulanması Cumhuriyet Başsavcılığı ve kolluk vasıtasıyla yapılmaktadır. Bunun dışında 6284 Sayılı Kanun'da, tedbir kararlarının uygulanması ve şiddetle mücadele amacıyla Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmasına karar verilmiştir. Şiddetten koruma ve şiddetin önlenmesi hususunda kadroların yetersiz oluşu ve şiddet olgusunun sıkça görülmesi destek niteliğindeki bu merkezlerin kurulması ihtiyacını doğurmuştur. 4320 Sayılı Kanun'da şiddetin taraflarına yönelik sosyal, psikolojik, tıbbi, hukuki ve benzeri destek hizmetlerinin sunulmadığı görülmüştür. Böyle destek hizmetlerine ihtiyaç olduğu tespit edilmiş ve ŞÖNİM'ler ile bu ihtiyacın giderilmesi hedeflenmiştir (Bölükbaşı, 2015:184).

⁸ Diğer eşe veya çocuklara veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması (madde 1-a)

Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması (madde 1-b)

Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi (madde 1-c)

Diğer eşi, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi (madde 1-d)

Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi (madde 1-e)

Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması (madde 1-f).

Tedbir kararlarına aykırılık olması halinde her iki kanunda da yapılacaklar düzenlenmiştir. 4320 Sayılı Kanun'da, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın koruma kararına uymayan eş hakkında sulh ceza mahkemesinde kamu davası açabileceği düzenlenmiştir. Bu davanın duruşması yer ve zaman kaybına bakılmaksızın 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre yapılmaktadır. Fiili başka bir suç oluştursa bile, koruma kararına aykırı davranan eşe ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunmaktadır (4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun, 2. madde). Bu maddeden de anlaşılacağı üzere 4320 Sayılı Kanun'da tedbir kararına aykırı hareket edilmesi suç olarak kabul edilmiş ve aykırılık halinde şiddet uygulayanın Ceza Mahkemesinde yargılanacağı belirlenmiştir. 6284 Sayılı Kanun'da ise tedbir kararlarına aykırılık durumu suç olarak nitelendirilmemektedir. Yeni düzenlemeyle karşı tarafın aile mahkemesi bünyesinde yargılanmasına devam edilmekte ve caydırıcı hüküm olarak zorlama hapsi⁹ uygulanacağına karar verilmiştir.

Yeni kanun ile getirilen bir başka yenilik ise mülki amirler tarafından koruyucu tedbirler kapsamında mağdura geçici maddi yardım sağlanmasıdır (6284 Sayılı Kanun, 3/1-b madde). Eski düzenlemede mağdurun maddi yardım alabilmesi için sığınma evinde kalması şartı aranmaktaydı. Sığınma evinin başvurusuyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan maddi yardım sağlanabilmekteydi. Ancak yapılan yeni düzenlemeyle mağdurun sığınma evinde kalmasına gerek olmadan maddi yardımlardan yararlanmasının önü açılmıştır (Şener, 2012:3).

6284 Sayılı Kanun'da 4320 Sayılı Kanun'dan farklı olarak şiddetin toplumsal bir sorun olmaması için eğitim ve medya gibi önleyici bazı destek başlıklarına yer verilmiştir. Özellikle eğitim kurumları ve programlarının bireyin gelişimi ve toplumsal hayatı düzenleyici temel kuralları öğrenmesi hususunda yüksek öneme sahiptir. Medyanın ise eğitim ile öğrenilen becerilerin ve elde edilen kazanımların olumlu yönde pekiştirmesi mümkündür. Özellikle televizyon dizilerinde şiddetin etrafında şekillenmiş karakterlerin yaratılması toplumda yapıcı olmayan sonuçların doğmasına sebep olmaktadır. Ekranlarda şiddete çok sık ve uzun süreli maruz kalınması, şiddetin izleyiciler tarafında saldırganlığı, duyarsızlaşmayı ve kötü dünya sendromunu yaygınlaştırmasının kuvvetli bir sebebi olarak kabul edilmektedir (İşiker, 2011:42). Bu sebeple 6284 Sayılı Kanun, şiddet ile mücadelede eğitim ve medyanın yardımcı rollerini ön plana alarak ilgili kişileri ve kurumları görevlendirmiştir. Söz konusu kanunda kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarının hazırlanması ve katılım sağlanması için yönlendirme yapılırken farkındalık amacıyla hazırlanan içeriklerin televizyon ve radyoda zorunlu yayın olarak yer verilmesine karar verilmiştir.

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun'un eksiklikleri 6284 Sayılı Kanun ile giderilmeye çalışılmıştır. 6284 Sayılı Kanun her yönüyle kusursuz bir hukuki düzenleme olarak görülmesi de şiddete karşı mücadele, ailenin ve kadının korunması konularında ülkemizde yapılmış en önemli düzenlemelerdendir. İstanbul Sözleşmesi rehber kabul edilerek uluslararası standartlara göre hazırlanmaya çalışılması da kanunu önemli bir noktaya oturtmaktadır. Türkiye'nin toplumsal dinamikleri olumlu değişim gösterdiği sürece her hukuki düzenleme gibi 6284 Sayılı Kanun da değişmeye ve gelişmeye açıktır.

4. Dava Dosya Örnekleri ve Sosyal Hizmet Bakımından Değerlendirilmesi

Makalenin konusu olan 6284 Sayılı Kanun'un uygulamasında karşılaşılan durumlar Anadolu Adalet Sarayı Aile Mahkemesinde görülen dava örnekleri üzerinden incelenecektir.

⁹ Tazyik hapsi de denilen zorlama hapsi, tedbir kararına uyma yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlayan ve bu yükümlülüğün ihlali durumunda verilen disiplin hapsini ifade etmektedir. Zorlama hapsinin uygulanması için usulünce verilip halen geçerliliğini koruyan bir önleyici tedbir kararının varlığı şarttır (Uğur, 2012:354).

Şiddet ile ilgili dava konusu olan olay kısaca anlatıldıktan sonra, her bir davada 6284 Sayılı Kanun'un uygulandığı yerlere dikkat çekilecektir.

DAVA DOSYASI – 1: Eşinden Şiddet Gören Kadın

Davacı kadın, davalı erkek tarafından şiddet gördüğü gerekçesi ile boşanmak üzere Aile Mahkemesine başvurmuştur. “...*davalı eşimle 15 yıllık evli olup 2 çocuğumuz vardır. Fikri ve ruhi olarak anlaşamıyoruz. Eşim bana karşı fiziksel şiddet uyguladı. Darp raporum ektedir. Can güvenliğim tehlikede olduğu için boşanmaya karar verdim. Boşanmak ve çocuklarımın velayetini almak istiyorum...*” şeklinde talebini dilekçesinde yazılı olarak ifade etmiştir.

İlgili dava dosyası, davacı talepleri göz önüne alındığında boşanma ve velayet davası kapsamındadır. Ancak ilgili mahkeme hâkimi, davacı kadının dilekçesinde can güvenliğinin tehlikede olduğunu beyan etmesi nedeniyle davacı kadın talep etmese dahi dava dosyasını 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında da değerlendirmiştir. Karşı taraf (davalı erkek) için 6284 Sayılı Kanun'un 5/1-a (şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması), 5/1-c (korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması), 5/1-d (gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması), 5/1-f (korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi) maddeleri üzerinden resen 4 ay uzaklaştırmaya ve önleyici tedbirlere hükmedilmiştir. Bu noktada söz konusu kanunun, etkili ve süratli bir usul izleme ilkesinin uygulamadaki karşılığı görülmektedir. Yerinde ve süratli alınmış bir kararın, olası felaketselere karşı nasıl önleyici bir rol üstlendiğinin kanıtı niteliğindedir.

Tedbir kararının takdir edilmesinden 2 ay sonra ise karşı taraf, davadan önce mağdur eşi ile birlikte yaşadıkları eve girerek evin merdiven boşluğuna ip sarkıtmak suretiyle tehdide yönelik psikolojik şiddet uygulamıştır. Karşı taraf, duruşmada da söz konusu eylemi intihar etmek istediğini göstermek amacıyla yaptığını beyan ederek iddiaları kabul etmiştir. Ancak bu eylemi de psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilmektedir ve konuta yaklaşmaması gerektiği halde mağdur kadının yaşadığı konuta girerek tedbir kararını ihlal etmiştir. Bu gerekçeler doğrultusunda hâkim tarafından 5 gün süreyle zorlama hapsine karar verilmiştir. 6284 Sayılı Kanun'un varlığı ile şiddetin bütün türleri yargılamada karşılık bulabilmektedir. Ceza yargılamasında davalı erkeğin, davacı kadın ile birlikte yaşadığı evde intiharı sembolize eden bir ip sarkıtması, yargılama kapsamına alınmamaktadır. Ancak 6284 Sayılı Kanun sayesinde mağdur olan kişi ya da kişiler, mezkûr kanundaki tedbirlerden yararlanarak karşı tarafın intihar tehdidi şeklinde uyguladığı psikolojik şiddetten de korunmaktadır.

DAVA DOSYASI – 2: Eşinden Şiddet Gören Erkek

Davacı erkek, davalı kadından boşanmak üzere Aile Mahkemesine başvurmuştur. “...*kronik bir sinir sistemi hastalığı olarak bilinen MS (Multipl Skleroz) hastasıyım. Motorlu kurye olarak çalışıyorum. Hastalığım sebebiyle iş esnasında çok zorlanıyorum ve sık sık kaza geçiriyorum. Evliyim ve ev hayatımda da aynı şekilde zorluklar yaşıyorum. Eşim hasta olduğumu bildiği halde bana psikolojik ve fiziksel şiddet uyguluyor. Özellikle hastalığımın tetiklendiği dönemlerde şiddet ve baskı daha da artıyor. Evliliğim içerisinde mutlu değilim, huzurlu bir yaşantım yok. Boşanmak istiyorum...*” şeklinde talebini dilekçesinde yazılı olarak ifade etmiştir.

İlgili dava dosyası, davacı beyanı göz önüne alınarak Türk Medeni Kanunu 162. maddesi¹⁰ kapsamında boşanma davası şeklinde açılmıştır. Ancak bu örnek dosyamızda da hâkim, can güvenliği tehlikesinin varlığını dikkate alarak davacı erkek, dava dilekçesinde talep etmemesine rağmen 6284 Sayılı Kanun çerçevesinde resen çeşitli tedbir kararlarına hükmetmiştir. Bu tedbir kararlarından biri karşı tarafın, mağdurun bulunduğu konuta, okula ve işyerine 3 ay süre ile yaklaşmamasıdır (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-c). Bu tedbir ile ivedi bir şekilde psikolojik ve fiziksel şiddetin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda şiddet mağduru erkeğe yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-a) ve iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmeme (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-f) takdir edilen diğer önleyici tedbirlerdir.

6284 Sayılı Kanun, başlıca ailenin korunmasını hedef olarak belirlemiş hukuki bir düzenlemedir. Aile kavramını temeline alan bu hukuki düzenlemenin, erkeklerin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünü korumaması ihtimali düşünülemez. Bu dava dosyasından anlaşıldığı üzere, 6284 Sayılı Kanun uygulamasından erkeklerin yararlanmadığını veya cinsiyet ayrımı yapıldığını iddia etmek doğru bilgiyi çarpıtmak ve uygulayıcıların takdirlerini reddetmek olacaktır.

DAVA DOSYASI – 3: Psikolojik Şiddete Maruz Kalan Çocuk

Mağdur çocuğun anne ve babası çocukları adına vekâleten tedbir talebinde bulunmak için mahkemeye başvurur. Mağdurun anne ve babası “...karşı dairemizde yalnız başına yaşayan bir komşumuz (erkek) var. Apartmanın ortak alanlarında istemediğimiz halde 5 yaşındaki çocuğumuz ile iletişime geçiyor, saçını okşuyor ve zorla para veriyor. Rahatsız olduğumuzu kendisine de söyledik ve çocuğumuza verdiği parayı iade ettik. Son zamanlarda ise dairesinden cinsel organını göstermek suretiyle teşhircilik yapmaktadır. Karşı taraf, başta çocuğumuza olmak üzere ailemize cinsel ve psikolojik şiddet uyguluyor. Huzurlu ve güvenli bir ortamda yaşayamıyoruz. Mağduriyetimiz açık olup uzaklaştırma tedbiri talep ediyoruz...” şeklinde taleplerini dilekçede yazılı olarak ifade etmişlerdir.

İlgili dava dosyası öncelikli 6284 Sayılı Kanun dikkate alınarak mevzuat çerçevesinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda hâkim, 4 ay süreyle mağdur aileye yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunulmamasına (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-a) karar vermiştir. İlgili dava örneği, 6284 Sayılı Kanun’un ailenin korunması ilkesini yerine getirirken sadece aile içi etkenleri değerlendirmek ile kalmayarak aile kurumunu etkileyecek dış etkenleri de mağduriyetler kapsamında değerlendirdiğinin kanıtı niteliğindedir. Dava dosyasında ailenin talep ettiği uzaklaştırma kararının reddedildiği görülmektedir. Karşı tarafın, mağdur ailenin konutuna yaklaşmamasına dair tedbirin uygulanamamasının sebebi, Anayasamızda da temel hak olarak kabul edilen mülkiyet hakkıdır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 35. madde). Mağdur ailenin karşı tarafın kapı komşusu olması, ailenin evine yaklaşmama tedbirinin uygulanabilirliğinin önünde engel teşkil etmektedir. Karşı tarafa uzaklaştırma kararı tebliğ edildiğinde şahsi konutuna giremeyeceği ve dolayısıyla mülkiyet hakkı ihlal edileceği için uzaklaştırma tedbiri talebi reddedilmiştir.

Söz konusu dava için Türk Ceza Kanunu’na göre yargılamaya girişilseydi yargıdan doğacak sürenin uzun olacağı ve hızlı çözüme ulaşılamayacağı açıktır. Davada 6284 Sayılı Kanun ile gerekli müdahalenin hızlı ve etkin bir şekilde yapılması sağlanmıştır. İlgili dava

¹⁰ “Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir.”

dosyası da 6284 Sayılı Kanun'un etkili ve süratli usul ilkesinin, vatandaşın çok boyutlu örselenmesinin önüne geçilmesini sağladığını gösterir niteliktedir.

DAVA DOSYASI – 4: Tek Taraflı İsrarlı Takip Mağduru Kadın

Tek taraflı ısrarlı takip mağduru kadın, “...*eski sevgilim tarafından sürekli takip edilip izleniyorum. İlişkimiz uzun süre önce bitmesine rağmen benimle iletişime geçmeye çalışıyor. Aramızda ceza davası da bulunuyor. Çalıştığım hastanenin çıkış kapısının karşısına sürekli geliyor. Şahitlerim de var. Kendimi güvende hissetmiyorum. Gerekli tedbir kararlarının verilerek can güvenliğimin sağlanmasını talep ediyorum...*” şeklinde taleplerini dilekçede yazılı olarak ifade etmiştir.

6284 Sayılı Kanun dikkate alınarak mağdurun talepleri değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda hâkim, önleyici tedbir olarak karşı tarafın, mağdurun bulunduğu konuta, okula ve işyerine 4 ay süre ile yaklaşmamasına (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-c) ve iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesine (6284 Sayılı Kanun, madde 5/1-f) karar vermiştir. 6284 Sayılı Kanun, ilgili davada olduğu gibi tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını, sonlanmış ilişkilerden doğan çeşitli mağduriyetleri yaşayan kişileri de koruyucu rol üstlenmektedir. Bu yönüyle ilgili dava dosyası, mezkûr kanunun ayırt edici bir başka özelliğine vurgu yapmaktadır.

Hâkimin takdir ettiği uzaklaştırma kararından 1 ay sonra karşı taraf, tek taraflı ısrarlı takip mağduru kadının işyerine gitmiş ve “*Çıksana dışarı. Ne bekliyorsun? Seni burada bekliyorum.*” şeklinde iletişime geçtiği tanık beyanları ile dosyaya sunulmuştur. Hükmedilen tüm tedbir kararları hukuk kuralları çerçevesinde karşı tarafa tebliğ edilmektedir. Kararın karşı tarafa tebliğ edilmesi, tedbir kararlarına karşı tarafın uyması gerektiğinin ikazı anlamına gelmektedir. Bu ikaza rağmen karşı tarafın, tedbiri ihlal etmesi yaptırım uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu yaptırım da zorlama hapsidir. İlgili dava dosyasında karşı tarafın, mağdur kadının çalıştığı yere giderek mağdur kadın ile iletişime geçmeye çalışması, takdir edilen iki tedbirin de ihlal edildiği anlamına gelmektedir. Bu ihlal sonucunda hâkim, 3 gün zorlama hapsine hükmetmiştir. Zorlama hapsine, karar tebliğ edildikten sonra 2 hafta içerisinde itiraz edilmesi gerekmektedir. İtiraz etmemesi ya da etse bile zorlama hapsinin reddedilmemesi durumunda vakit kaybetmeden yaptırım uygulanmaktadır. Bu noktada da yargıya yansıyan mağduriyetlerde 6284 Sayılı Kanun ile karar vermenin, kararın ve yaptırımının uygulanmasının vakit kaybetmeden, hızlı bir şekilde olduğu görülmektedir.

DAVA DOSYASI – 5: Eşinden Şiddet Gören Yabancı Uyruklu Kadın

Mağdur Suriye vatandaşı kadın, çocukları ve kendisi adına tedbir talebinde bulunmak için Aile Mahkemesine başvurmuştur. Mağdur kadın, “...*eşim bana ve çocuklarıma sürekli şiddet uyguluyor. Beni sokakta, çocuklarımızın yanında bile dövüyor. Çocuklarımı benden alacağını ve beni terk edeceğini söylüyor. Bize her zaman kötü muamele yapıp hakaretler ediyor. Bir keresinde çocuklarımızın yanında porno izlerken yakaladım. Neden böyle yaptığını sorduğumda bana çok hakaret etti. Sürekli fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet görüyorum. Çocuklarımız da babalarından korkuyor. Eşimin yanında can güvenliğimiz yok. Can güvenliğimizin sağlanmasını istiyoruz...*” şeklinde taleplerini dilekçede ifade etmiştir.

İlgili dava dosyası 6284 Sayılı Kanun dikkate alınarak mevzuat çerçevesinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda hâkim, karşı taraf için şiddet mağdurlarına yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması(5/1-a), korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması(5/1-c), gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere

çocuklarına yaklaşmaması(5/1-d) maddeleri üzerinden resen 3 ay uzaklaştırmaya ve önleyici tedbirlere hükmetmiştir. Davanın tarafları Suriye vatandaşı olup Türkiye sınırları içerisinde yaşamaktadır. Söz konusu olayın 6284 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebiliyor olması mezkûr kanunun, evrenselliğine ve taraflar açısından geniş yelpazeye sahip olduğuna işaret etmektedir. 6284 Sayılı Kanun ile yargı yoluna başvurmak için cinsiyet temelli, aile veya kişi huzurunu bozan ivedi müdahale gerektiren bir mağduriyet yaşamış olmak yeterlidir. Tarafların cinsiyeti, uyruğu, medeni durumu gibi unsurlar ilgili kanunun uygulanmasında etkisi bulunmayan unsurlar olarak kabul edilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Şiddet, farklı boyutları ile dünyada yıllardır varlığını sürdürmektedir. Ülkemizde de şiddetin ortadan kaldırılmasının ya da etkilerinin en aza indirilmesinin yollarına dair tartışmalar uzun süredir devam etmektedir. Ancak henüz kalıcı ve etkili bir çözüm bulunamamıştır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun dahi şiddetle mücadele noktasında istenilen sonuca erişilmesini sağlayamamaktadır. İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddetin tamamen ortadan kaldırılması uzak bir ihtimal gibi gözükse de bu durum umutsuzluğa sürüklememeli, aksine en ufak bir iyileşme çabası için toplum, tüm gayretini ortaya koymalıdır.

Bu çalışmada, kanun koyucunun gayesini anlamaya çalışmak ve mümkün olduğunca 6284 Sayılı Kanun'un sosyal hizmet bakış açısını da dikkate alarak yorumlanması amaçlanmıştır. Söz konusu kanunun kavramsal ve uygulama boyutundaki eksiklikleri ele alınmıştır. Bunun yanında çalışma yürütülürken ilgili kanun hakkında, başta adliye ortamı olmak üzere birçok ortamda gözlem yapılmış ve toplumun çeşitli kesimlerinin söz konusu kanuna yönelik hâlihazırda yaptığı eleştiriler de dikkate alınmıştır.

Kadın – erkek eşitliğine duyarlı, adil, etkili ve süratli bir usul izleyen 6284 Sayılı Kanun, başta kadınlar olmak üzere ailenin korunması ve toplumun, cinsiyete dayalı şiddetten doğan suçlardan arınmasını sağlama gayretini taşımaktadır. Bu yönleriyle diğer düzenlemelerden ayrılmış ve farklı bir kanun olarak değerlendirilmiştir. Önemli bir soruna değinerek çözüm üretmeye çalışan mezkûr kanun, Türkiye'nin toplumsal dinamikleri süregelen bir şekilde değişim veya dönüşüm gösterdiği sürece yeniden yapılandırma için eleştirilmeye ve güncellenmeye açık bir düzenleme olacaktır.

Bu eleştirilerden ilki, 6284 Sayılı Kanun'un masumiyet karinesi ihlaline sebep olduğu görüşleri ile ortaya çıkmaktadır. Yukarıda da detaylı anlatıldığı üzere şiddet uygulayan kavramının kişinin üzerinde, şiddet fiilini uyguladığına dair bir izlenim yarattığı gerekçesiyle mezkûr kanunun masumiyet karinesini ihlal ettiği bazı dava tarafları açısından ifade edilebilmektedir. İlgili kanunun uygulanması esnasında kanun metni yanı sıra Anayasa Mahkemesi kararları da referans alınmaktadır. Bu karar metinlerinde şiddet uygulayan kavramı yerine “karşı taraf” gibi kavramların kullanılarak örnek teşkil ettiği görülmektedir. Aynı zamanda söz konusu kanunun şiddeti önleme amacıyla hazırlanan ve bu kapsamda önleyici tedbirler hükmeden bir kanun olduğu açıktır. 6284 Sayılı Kanun'un uygulama alanı bulması için şiddet fiili veya tehdidinin varlığı yeterlidir. Bu nedenle mezkûr kanun kapsamında adli sürece dâhil olan karşı taraf için masumiyet karinesinin ihlal edildiğini söylemek yanıltıcı bir ifade olacaktır. Uygulamada, karşı tarafın tedbir kararına uymaması sonucunda verilen zorlama hapsi de masumiyet karinesinin ihlali olarak görülebilmektedir. Zorlama hapsi, yükümlülükleri yerine getirmeye zorlayan, bir kurala veya tedbire uymayı sağlayıp ve uyulmaması halinde takdir edilen bir tür yaptırımdır. İşlenen bir suçun varlığı halinde verilen bir ceza olmayıp

uyulması gereken bir kuralın ikazı niteliğindedir. Bu haliyle de ilgili kanun kapsamında karşı taraf için masumiyet karinesinin ihlal edildiğini belirtmek uygulama dışı bir söylem olacaktır.

Bir başka yanlış ise delil ve belge aranmaksızın mağdurun istediği her tedbirin, istenen süre kadar uygulanabileceğidir. Bu düşüncenin uygulama ile bağlantısı bulunmamaktadır. Etkili ve süratli müdahaleye engel teşkil etmemesi koşulu ile gerekli görüldüğü hallerde delil ve belge aranarak dava konusu olay aydınlatılmaktadır. Uygulamada kritik tedbirlere (karşı tarafın hastaneye yatması dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması, mağdurun işyerinin değiştirilmesi gibi) hükmedilirken hâkimlerin, dava dosyasına çeşitli delil ve belge eklemesini sağladıkları görülmektedir. Delil ve belge arama takdiri ve yetkisine sahip kişi, koruyucu ve önleyici tedbir kararını veren hâkimlerdir. Gerekli görüldüğü durumlarda yargı sürecini aksatmayan, destekleyici tüm deliller yargı sürecine dâhil edilebilmektedir. Ayrıca sanılanın aksine birçok dava sürecinde olduğu gibi tedbir kararlarına da hukuki süreler dâhilinde itiraz etmek mümkündür.

6284 Sayılı Kanun'un, erkekleri şiddet fiilinin veya tehdidinin potansiyel kaynağı olarak belirterek hedef gösterdiği inancı da mezkûr kanunun maruz kaldığı bir başka eleştiridir. Söz konusu kanunun erkekleri hedef gösterdiği gibi kanunen koruma kapsamına almadığı yanlışlığı da oluşmaktadır. İlgili kanunun adında "kadına karşı şiddet" kavramının geçiyor olması ve bunun yanında tanımlar kısmında "erkek" kavramının olmaması kişilerde bu yanlışlığın oluşmasına sebep olabilmektedir. Söz konusu kanunun "ailenin korunması" hedefini de taşıdığı unutulmamalıdır. Erkeklerin, aile kurumunu oluşturan taraflardan biri olduğu bilindiğine göre korunması hedeflenen aile kurumundan erkeklerin ayrıştırılması düşünülemez. Bu nedenle söz konusu kanun erkekleri de kadınlarda olduğu gibi, cinsiyete dayalı bir şiddet fiili ya da tehdidi ile karşı karşıya kalmaları halinde gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alarak korumaktadır. Araştırma sonuçlarından kadınların şiddetin uygulayan tarafı olmadığı veya olamayacağı manası çıkarılması mümkün değildir. Bu nedenle ilgili kanunda da sınırlayıcı ifadeler kullanılmamış olup "kişiler" ifadesiyle farklı cinsiyetleri, medeni durumları ve ilişki türlerini de kapsayabileceği ifade edilemeye çalışılmıştır. Adalet sarayı içinde yapılan gözlem ve incelemeler de bu ifadeyi destekleyici niteliktedir. İncelenen dava dosyaları ve gözlemlenen duruşmalarda somut olarak görülmektedir ki erkekler de söz konusu kanunun getirdiği tedbirlerden yararlanabilmektedir. Bu doğrultuda rastgele seçilmiş yirmi dava dosyasında en az beş tanesinin mağdur tarafı erkek olabilmektedir. Kadın ve erkek kıyası yapıldığında, mağdur tarafın genellikle kadınlar olduğu görülse de erkeklerin de koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabildiği örneklerle sabittir.

6284 Sayılı Kanun'un en işlevsel tarafı ise 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'daki hukuki boşlukların tespit edilerek güncel bir düzenleme olarak mevzuata eklenmiş olmasıdır. Toplumumuzun değişim ve dönüşüm geçirdiği, yeni ihtiyaçların doğduğu gözlemlenmiştir. Şiddetin artık sadece aile içerisinde kalmayan, geniş alanlara yayılmış bir sorun teşkil ettiği fark edilerek sadece resmi evlilik birliği ile kurulmuş aileleri koruma fikrinden uzaklaşmıştır. Şiddetin, çok boyutlu bir sosyal sorun olduğu açık olup bu soruna sadece evlilik birliği içerisinde müdahale edilmesi yetersiz kalmaktadır. Şiddet kavramıyla aile kavramı da değişim yaşamakta ve farklı boyutları ile karışımıza çıkmaktadır. Toplum takip edilmeli ve sürekli değişim yaşayan sosyal dinamikler göz önüne alınmalıdır. Toplumun incelenmesi ve değişimlerin doğru anlamlandırılması hususunda sosyal bilimlerin önemi büyüktür. Mekanik konularda dahi sosyal bilimlere ihtiyaç duyulmakta, bu bilimlerin gözlem ve yorumları yönlendirici nitelikte olmaktadır. Bu nedenle şiddet gibi insanı yakından ilgilendiren konularda da sosyal bilimlerin aydınlatıcı ışığına başvurulması bir tercihten çok zorunluluktur.

6284 Sayılı Kanun'un uygulanması aşamasında yargı faaliyetlerine ek çalışmalar yürütülebilmektedir. Bu çalışmalar kişilerin bireysel çabasıyla olabileceği gibi kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla da olabilmektedir. Bu kurumlardan en kıymetlisi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'dir. ŞÖNİM'lerin, mevzuatta belirlenmiş olan görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesiyle şiddetin önlenmesi hususunda hukuki yolların da önünde bir başarı elde edilecektir. Bu yönüyle ŞÖNİM, şiddetin karşısında devletin en önemli ve en etkin savunma aracıdır. ŞÖNİM'de sosyal hizmet mesleğinin etkinliği de oldukça önemlidir. Meslekler arası etkileşim ve yardımlaşmanın büyük önem taşıdığı ŞÖNİM'lerde, bu yardımlaşma zincirinin kıymetli bir halkası olan sosyal hizmet disiplininin ve sosyal hizmet uzmanlarının rolü hayati nitelik taşımaktadır. Mağdurların şiddet olgusuna karşı korunmasından, karşı tarafı ise şiddet olgusunun potansiyel kaynağı olmaktan kurtarmaya kadar bu süreçte değiştirici ve geliştirici birçok rolü bulunmaktadır. Şiddetle mücadelede, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin yararı tartışmasız bir şekilde ortadadır. Şiddetin toplumsal bir sorun olmaması adına mücadele eden ŞÖNİM gibi faydalı merkezlerin, koruma ve önleme odaklı çalışmalarını yürütebileceği etkin bir uygulama alanı bulması gerekmektedir. Bu etkin uygulama da ancak sosyal hizmet gibi toplumun kanayan yaralarına tampon görevi gören meslek gruplarının, iyi hazırlanmış bir yasal düzenlemeyi kendilerine referans alıp bir araya gelmesiyle mümkün olmaktadır.

Elbette ki şiddetle mücadelede hukuki düzenlemeler kadar etkili bir yol da eğitimidir. 6284 Sayılı Kanun'da eğitimin önemi dikkate alınarak kamu kurum ve kuruluşlarına belirli yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülüklerin kapsamı daha da genişletilerek, denetimlerinin etkili bir şekilde yapılması halinde mezkûr kanunun koymuş olduğu hedeflere ulaşmak yolunda kıymetli adımlar atılmış olacaktır. Doğruluk ve iyilik kavramlarına, bilginin yolundan geçilerek ulaşıldığı kabul edilirse, şiddet gibi doğruluğu ve iyiliği yok edici nitelikteki olgularla mücadelede eğitimin, en doğru mücadele kaynağı olarak görülmesi mümkündür. Bu nedenle okullardan, devlet dairelerine kadar birçok kurum ve kuruluşun şiddetle mücadelede öncelikle eğitim yolunu tercih etmesi sağlanmalıdır.

Eğitimin destekçisi sayılabilecek bir başka güç de medyadır. Medya unsuru, toplumu yönlendirmede hafife alınamayacak derecede güçlü bir etkiye sahiptir. 6284 Sayılı Kanun'da, kamu spotu gibi şiddete karşı eğitici içeriklerin, yayınlanma zorunluluğu hükme bağlanmıştır. Kamu spotları da elbette toplum üzerinde etkilidir ancak kısıtlı sürelerde yapılan bu yayınlar medyanın potansiyel gücünün yalnızca küçük bir kısmıdır. Hedeflenmesi gereken asıl müdahale alanı, yayınların büyük çoğunluğunu kapsayan ve toplumda birçok kişinin çocukluktan itibaren maruz kaldığı dizi, program gibi medya malzemeleridir. Şiddet içerikli, kadının sadece cinsel yönleriyle ortaya çıktığı ve toplumsal cinsiyet kalıplarını belirginleştiren yayınlar, bu yönleriyle RTÜK tarafından denetime tabi tutulmalıdır. Bu noktada maddi kaygılardan uzaklaşarak toplumun menfaatlerinin gözetilmesi gerekmektedir.

Hazırlanan hukuki bir düzenlemenin yansımalarını takip etmek, o düzenlemenin oluşturulma aşaması kadar önemlidir. Toplumdaki yansımalarının takip edilmesinin en etkili yolu, araştırmalara referans olabilecek nitelikteki istatistiklerin tutulmasının sağlanmasıdır. İstatistikler, söz konusu kanunun toplumdaki değişimlerle olan bağlantısının kurulması ve eksikliklerinin takibinin yapılması açısından önemlidir. Kaç kişinin tedbir kararı aldığı, destek hizmetlerin kişilere sunulup sunulmadığı, tedbir kararı veya zorlama hapsi yaptırımından sonra kişilerin tekrar aynı eyleme yöneliminin olup olmadığı gibi başlıklar altında çeşitli istatistiksel veri toplamak mümkündür. Böyle bir veri tabanı, sosyal bilimlerde bir öngörü oluşmasını sağlayabileceği gibi kanunların değiştirilmesi ya da güncellenmesi noktasında referans olabilecektir.

Yasal düzenlemeler, çeşitli amaç ve ilkeler ekseninde kurulan düzenlemelerdir. Bu noktada kanun koyucunun niyetini anlamak kıymetli olacaktır. Yasal düzenlemeler her ne kadar

etkili olsa da sadece bu düzenlemeler ile bütün problemlerin aşılabileceği fikri yanlış yaratabilir. Böyle bir yanlış içine girmeden ve hukukun her şeyi düzenleyebileceği beklentisine kapılmadan toplumun eğitim, sağlık, medya gibi birçok kaynağını seferber ederek topyekûn bir müdahale tarzını benimsemek kıymetli olacaktır. Böylesi bir seferberlik çalışması ile toplum için arzulanan refah ve mutluluk düzeyine ulaşılacaktır.

Son tahlilde 6284 Sayılı Kanun, tespit edilen eksikliklerine ve yapılan eleştirilere rağmen ihtiyaca yönelik hazırlanmış hukuki bir düzenleme olarak görülmektedir. Toplumun temel sorunlarından biri olan şiddet olgusuna yerinde bir müdahale niteliği taşıyan mezkûr kanun için yapılması gereken açıktır. Uygulamadaki eksiklikler tespit edilip gerekli kaynak seferberliği oluşturularak belirlenen amaç ve ilkeler ışığında söz konusu kanunun bütünüyle ve daha etkin uygulanabilir olması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- ARIKAN, Ş. (2023). “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Tedbirlerin Uygulanmasında Kadının Beyanının Esas Alınması İlkesine Eleştirel Yaklaşım”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, C.7, Sayı 1, Diyarbakır 2023, s.93-118.
- AYM KARARLAR BİLGİ BANKASI, (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, erişim: 16.04.2022).
- BÖLÜKBAŞI, Ö. (2015). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması*, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- CEDAW TAM METİN, (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf, erişim: 20.12.2022).
- ERDEM, M. (2007). “Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”, *TBB Dergisi*, Sayı 73, Ankara 2007, s. 46-79.
- GENÇCAN, Ö. U. (2012). “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, C.8, Sayı 97-98, İstanbul 2012, s.89-96.
- İSTANBUL SÖZLEŞMESİ TAM METİN, (https://www.kamer.org.tr/menus/İstanbul_sozlesmesi.pdf, erişim: 15.12.2022).
- İŞIKER, F. (2011). *Televizyon Yayınlarında Şiddet*, RTÜK, Uzmanlık Tezi, Ankara 2011.
- KARAKAYA, R. (2018). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*, Ankara: Adalet Yayınları.
- KARINCA, E. (2021). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- ÖZTÜRK, N. (2017). “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler”, *İNÜHFD*, C.8, Sayı 1, 2017.
- SARAÇOĞLU, S. (2016). “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa Kapsamında Tedbir Nafakasına Hükmedilmesinin Koşulları”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S.2, İstanbul 2016, s. 483-499.

- ŞENER, Ü. (2012). “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?”, *TEPAV Değerlendirme Raporu*, Mart 2012.
- ŞÖNİM HAKKINDA YÖNETMELİK, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>, erişim: 25.03.2022).
- TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU, Kadına ve Aile Bireyelerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu, Ankara 2011, (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insan_haklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf, erişim: 26.12.2019).
- T.C. ANAYASASI, (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, erişim: 22.12.2019).
- T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜNÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, Ankara 2016, (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planlari/> erişim: 18.02.2020).
- TÜRK CEZA KANUNU METNİ, (<https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/tr/tr/tr171tr.pdf>, erişim: 24.01.2022).
- TÜRK DİL KURUMU, (<https://sozluk.gov.tr>, erişim: 26.12.2022).
- TÜRK MEDENİ KANUNU METNİ, (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, erişim: 24.01.2022).
- TÜRKMEN, A. (2009). “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *DEÜHFD*, C. 11, Özel Sayı, İzmir 2009.
- UĞUR, H. (2012). “Kadın ve Aile Bireyelerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101, s.333-366.
- YAĞCIOĞLU, A. H. (2017). “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.19, Özel Sayı, İzmir 2017, s. 913-966.
- 2828 SAYILI KANUN METNİ, (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/kanunlar/2828-sosyal-hizmetler-kanunu.pdf>, erişim: 17.04.2022).
- 4320 SAYILI KANUN METNİ, (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.4320.pdf>, erişim: 15.12.2022).
- 4787 SAYILI KANUN METNİ, (<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4787.html>, erişim: 14.02.2020).
- 5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU METNİ, (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, erişim: 22.12.2022).
- 5726 SAYILI KANUN METNİ, (erişim: 24.01.2020).
- 6100 SAYILI KANUN METNİ, (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, erişim: 10.03.2022).
- 6284 SAYILI KANUNA İLİŞKİN YÖNETMELİK, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, erişim: 15.12.2022).
- 6284 SAYILI KANUN METNİ, (<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6284.html>, E.T. 15.12.2022).